

TEORIA INTELIGENCJI WIELORAKICH

Howarda Gardnera

Teoria Wielorakich Inteligencji stworzona została przez dr Howarda Gardnera w 1983 roku (profesora Uniwersytetu Harvarda). Koncepcja ta zakłada, że inteligencja nie jest jedną właściwością, która opisuje możliwości człowieka w zakresie aktywności intelektualnej ale istnieje kilka rodzajów inteligencji w zależności od tego, o jaki rodzaj aktywności chodzi. Gardner pokazuje, że inteligencja jest dynamiczna i wielopłaszczyznowa, wykraczająca poza zdolności lingwistyczno - logiczne, które tradycyjnie testujemy i oceniamy w szkołach. Na podstawie analizy badań z różnych dziedzin: neurologii, psychologii, psychometrii i antropologii wyodrębnił on siedem rodzajów inteligencji. Początkowa lista siedmiu rodzajów inteligencji zaczęła się rozrastać, najpierw do ośmiu, a potem dalej przez kontynuatorów H. Gardnera. W projekcie, z uwagi na postawione cele oraz ich zasadność wykorzystania w zajęciach terapeutyczno -rozwojowych pozostałyśmy przy siedmiu inteligencjach.

Gardner rozróżnia zatem:

- Inteligencję Werbalną (słowną)
- Inteligencję Matematyczno- Logiczną
- Inteligencję Wizualno - Przestrzenną
- Inteligencję Fizyczno - Kinestetyczną
- Inteligencję Muzyczno - Rytmiczną (słuchową)
- Inteligencję Interpersonalną (międzyludzką)
- Inteligencję Intrapersonalną (wewnętrzna)

Główne założenia:

- Każda osoba posiada wszystkie rodzaje inteligencji, rozwinięte w różnym stopniu
- Inteligencje tworzą profil niepowtarzalny dla innych jednostek
- Profile te są dynamiczne i zmieniają się w trakcie rozwoju jednostki
- Wszystkie inteligencje współpracują ze sobą w różnych konfiguracjach
- Inteligencje można rozwijać poprzez różnorodne ćwiczenia

Poniżej przedstawiamy charakterystykę poszczególnych rodzajów inteligencji ze wskazaniem rodzaju ćwiczeń je rozwijających, pamiętajmy jednak, że najkorzystniejsze jest uaktywnianie kilku obszarów jednocześnie.

Inteligencja Werbalna

Cechuje się wysokorozwiniętymi zdolnościami do czytania, mówienia pisanie oraz myślenia przy użyciu słów. Ktoś o tym typie inteligencji lubi różnego typu literaturę, zabawę słowami, tworzy poezję i historie. Dobrze czuje się podczas debat. Lubi formalne przemówienia, kreatywne pisanie, opowiadanie żartów. Dobrze radzi sobie z pracami pisemnymi.

Przykładowy opis dziecka z wysoką inteligencją słowną:

Kuba uważnie czyta wszystko, co wpadnie mu w ręce. Uwielbia słuchać bajek, opowiadań i wierszy czytanych przez nauczyciela. Na zajęciach chętnie przyłącza się do rozmowy. Umie objaśniać, argumentować i bronić swojego zdania. Często tłumaczy innym dzieciom, jak rozwiązać jakiś problem. Nie nużą go ćwiczenia gramatyczne i ortograficzne, a jego opowiadania wyróżniają się bogactwem słownictwa. (Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich)

Zawody, które wymagają wysokiej inteligencji językowej: pisarze, dziennikarze, publicyści, politycy, prawnicy, tłumacze, prezenterzy radiowi i telewizyjni, nauczyciele, sprzedawcy

Rozwijanie inteligencji słownej:

- opowiadanie

- tworzenie historyjek
 - słuchanie opowiadań
 - instruowanie, jak coś wykonać
 - rozwiązywanie i układanie krzyżówek i zagadek słownych
 - pisanie listów
 - czytanie książek
 - wynajdywanie informacji w gazetach, książkach
 - czytanie i układanie wierszy
 - redagowanie gazetek
- robienie wywiadów
 - gry słowne, dyskusje
 - rozwijanie wątków

Inteligencja Matematyczno – Logiczna

W tego typu inteligencji używa się liczb, matematyki, logicznego myślenia i schematów (myślowych, wzrokowych, liczbowych i kolorystycznych) pojawiających się w życiu. Jeśli ten typ inteligencji przeważa to osoba taka ma tendencje do myślenia koncepcyjnego i abstrakcyjnego. Dostrzega schematy i zależności. Osoba o tym typie inteligencji lubi eksperymenty, puzzle, interesują ją sprawy związane z kosmosem. Analizuje okoliczności związane z ludzkim zachowaniem, lubi pracę z liczbami, wzorami i operacjami matematycznymi, podejmuje wyzwania związane z rozwiązywaniem problemów. Jest systematyczna, dobrze zorganizowana i zawsze ma logiczne argumenty.

Przykładowy opis dziecka z wysoką inteligencją logiczno-matematyczną:

Jola jest nad wiek poważna. Zawsze jest dobrze zorganizowana. Stara się przewidywać skutki swojego zachowania. Lubi liczyć, rozwiązywać zadania, zagadki i wyciągać wnioski. Jest dociekliwa, systematyczna i dokładna. W czasie zajęć szkolnych zadaje dużo pytań i sprawdza, czy wszystko zostało poprawnie obliczone i napisane. (Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich)

Zawody, które wymagają wysokiej inteligencji logiczno-matematycznej: matematycy, fizycy, chemicy, astronomowie, inżynierowie, detektywi, prawnicy, księgowi, kasjerzy, bankowcy, doradcy finansowi, lekarze, programiści komputerowi

Rozwijanie inteligencji logiczno - matematycznej:

- gry logiczne
- zadania matematyczne
- prowadzenie domowego budżetu
- planowanie wycieczek i podróży
- liczenie w pamięci
- określanie prawdopodobieństwa
- opracowywanie harmonogramów
- rozwiązywanie zagadek i problemów logicznych
- układanie treści w porządku logicznym
- klasyfikowanie pojęć
- tworzenia kategorii, struktur pojęciowych, myślenie przez analogię
- stawianie hipotez
- zadawanie pytań
- programowanie komputerowe
- porządkowanie otoczenia (np. miejsca do nauki).

Inteligencja Wizualno – Przestrzenna

”Widzieć znaczy uwierzyć”. Wiedza w tego typu inteligencji pochodzi od kształtów, wyobrażeń ze świata zewnętrznego, jak i naszej wyobraźni. Osoba o tym typie inteligencji myśli używając wyobraźni i obrazów. Jest wrażliwa na otaczające przedmioty, kolory i wzory, lubi rysować, malować, rzeźbić i wytwarzać ciekawe prace używając kolorów i różnego typu materiałów, lubi również układać puzzle, czytać mapy, ma zdecydowane poglądy odnośnie kompozycji kolorystycznych (np. pokoju), lubi czynności które wymagają patrzenia oczami wyobraźni - wizualizacji.

Przykładowy opis dziecka z wysoką inteligencją wizualno-przestrzenną:

Agatka często się zamyśla w czasie zajęć. Słuchając innych, często rysuje na marginesach esy-floresy. Wyraźnie ożywia się, gdy w książkach obok tekstów pojawiają się obrazki, diagramy, mapki, labirynty. Lubi, kiedy na zajęciach prezentowane są filmy lub pokazy multimedialne. Dostrzega na nich szczegóły, które umykają innym. Wykonane przez nią prace plastyczne wyróżniają się ciekawą tematyką, dobrym wyczuciem koloru, proporcji i dużą liczbą szczegółów. Lubi fotografować, lepić z plasteliny, projektować i wykonywać prace techniczne z różnych materiałów. Zawsze pierwsza zauważa zmianę w wystroju sali szkolnej. W jej zeszytach jest pełno kolorowych podkreśleń. (Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich)

Zawody, które wymagają wysokiej inteligencji wizualno-przestrzennej: architekci, rzeźbiarze, malarze, plastycy, twórcy gier komputerowych, reżyserzy, żeglarze, nawigatorzy, piloci, operatorzy filmowi, przewodnicy, projektanci mody, fotografowie, mechanicy, chirurdzy, elektrycy, kierowcy, styliści.

Rozwijanie inteligencji wizualno - przestrzennej: tworzenie obrazów, rysunków

- czytanie map i wytyczanie drogi na podstawie mapy,
- tworzenie map, planów,
- posługiwanie się wykresami i planami,
- przedstawianie informacji w postaci graficznej,
- wizualizacja,
- poruszanie się w terenie według określonego kodu,
- nagrywanie filmów,
- tworzenie prezentacji komputerowych,
- mapy myśli,
- oglądanie dzieł sztuki (malarstwo, rzeźba)

Inteligencja Fizyczno - Kinestetyczna

Uczyć się poprzez wykonywanie. Wiedza zdobywana jest poprzez ruch. Nasze ciało wie jak jeździć na rowerze, zaparkować równolegle samochód, tańczyć walca, złapać rzucony przedmiot, utrzymać równowagę podczas chodzenia, te czynności wykonujemy odruchowo i nie są związane z logicznym myśleniem. Osoba z tym rodzajem inteligencji lubi ruch, taniec, wykonuje własnoręcznie prace. Dobrze komunikuje się za pomocą ” języka ciała” i gestów. Aby dobrze coś zrobić potrzebuje obserwować, jak ktoś inny to robi. Lubi gry ruchowe i demonstruje jak coś wykonać. Trudno jest jej usiedzieć na jednym miejscu. Zdecydowanie woli być zaangażowana w to co dzieje, niż być biernym obserwatorem.

Przykładowy opis dziecka z wysoką inteligencją fizyczno - kinestetyczną:

Już po chwili zaczyna się wiercić i kręcić lub manipulować przedmiotami. Najlepiej uczy się wtedy, kiedy może coś wziąć do ręki, wykonać jakąś czynność, klaskać, chodzić itp. Uwielbia sport, taniec, roboty ręczne. Szczególną przyjemność sprawia jej zabawa w teatr. Ma wyrazistą mimikę i gestykulację. (Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich)

Zawody, które wymagają wysokiej inteligencji fizyczno-kinestetycznej: sportowcy, aktorzy, tancerze, choreografowie, chirurdzy, jubilerzy, mechanicy, rzeźbiarze, fryzjerzy.

Rozwijanie inteligencji fizyczno-kinestetycznej:

- ćwiczenia ruchowe
 - uprawianie jakiejś dyscypliny sportowej
 - gimnastykowanie się
 - zabawy wymagające refleksu
 - robótki ręczne, modelarstwo
 - taniec
 - odgrywanie ról, pantomima
 - uczenie się ruchu
 - żonglowanie
- dotykane, rozpoznawanie kształtów, faktur

Inteligencja Muzyczno – Rytmiczna

Jeśli ten typ inteligencji przeważa to kocha się muzykę i rytm. Jest się wrażliwym na dźwięki środowiska (śpiew ptaków, dźwięki deszczu). Osoby takie uczą się lepiej przy dźwiękach muzyki w tle. Potrafią odtwarzać melodie i rytm po jednokrotnym ich usłyszeniu. Lubi ona tworzyć muzykę, słuchać i naśladować ją. Ma zdolności językowe, "łapie akcent", z łatwością rozpoznaje muzyczne instrumenty.

Przykładowy opis dziecka z wysoka inteligencją muzyczną:

Łukasz ożywia się, kiedy na zajęciach słyszy dźwięki muzyki, uczy się piosenki lub tańca. Ładnie śpiewa. Jest szczególnie wrażliwy na wysokość dźwięków i emocje zawarte w utworach muzycznych. Z łatwością rozpoznaje brzmienie instrumentów. Szybko nauczył się grać na dzwonkach. W czasie zajęć i przerw często nuci pod nosem, pogwizduje lub bębni, w co się da. Lubi się uczyć, kiedy w tle słyszy muzykę (Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich)

Zawody, które wymagają wysokiej inteligencji muzycznej: muzycy, instrumentalisci, piosenkarze, śpiewacy, tancerze, aktorzy

Rozwijanie inteligencji muzycznej:

- gra na dowolnym instrumencie
- klaskanie do rytmu piosenki
- rozpoznawanie melodii
- ruch w rytmie muzyki
- dobieranie muzyki do tekstu
- śpiewanie, wymyślanie melodii
- słuchanie muzyki przed i w czasie uczenia się
- rytmizowanie tekstów
- transkrypcje muzyki na ruch, obraz, emocje
- relaksacja przy muzyce
- kreowanie wewnętrznych obrazów do podkładów muzycznych
- wymyślanie rymów

Inteligencja Międzyludzka (Interpersonalna)

Uczymy się pracując z innymi, wchodząc w relacje z nimi. Gdy ta inteligencja jest czyjąś mocną stroną to lubi on być częścią zespołu i wchodzić w relacje interpersonalne. Ma dużo przyjaciół, wykazuje empatię i głębokie zrozumienie punktu widzenia innych ludzi. Jest komunikatywna. Często zauważa, że inni przejmują jego pomysły, ma zdolności w rozwiązywaniu konfliktów, mediacjach i znajdowaniu kompromisów wśród ludzi będących w radykalnej opozycji względem siebie.

Przykładowy opis dziecka z wysoka inteligencją interpersonalną:

Filip uwielbia chodzić do szkoły. Łatwo nawiązuje kontakty z rówieśnikami i dorosłymi. Ma talent organizatorski. Lubi uczyć się w grupie z innymi dziećmi i często im przewodzi. Wymienia się z nimi swoimi pomysłami, pyta o zdanie. Jest czuły na nastroje, potrzeby oraz krzywdę innych. Jest lubiany. Często dzieci proszą go o rozstrzygnięcie sporów. Ma bliskich przyjaciół, z którymi lubi spędzać wolny czas. (Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich)

Zawody, które wymagają wysokiej inteligencji interpersonalnej: nauczyciele, menedżerowie, sprzedawcy, psychoterapeuci, politycy, pielęgniarki, lekarze

Rozwijanie inteligencji interpersonalnej:

- uczenie się w parach, w grupach
- uczenie innych
- zabawy i ćwiczenia interpersonalne
- ćwiczenia efektywnej komunikacji
- pełnienie różnych ról w grupie
- spotkania towarzyskie
- kierowanie projektami
- udział w imprezach szkolnych

Inteligencja Wewnętrzna (Intrapersonalna)

Jest to inteligencja introspektywna wykorzystująca naszą zdolność do poszukiwania wewnętrznych emocji . Osoba o tym typie inteligencji lubi pracę w samotności, czasem jest wstydliwa, ma własną refleksję i wszystko co robi jest związane z jej wnętrzem. Ma ona kreatywną mądrość i wewnętrzną intuicję. Jest wewnętrznie zmotywowana, nie potrzebuje zewnętrznej motywacji, ma silną wolę, zna swoją wartość , ma zdefiniowane opinie i myśli. Inni ludzie chętnie przychodzą do niej po radę.

Przykładowy opis dziecka z wysoka inteligencją intrapersonalną:

Tomek jest wyciszony i spokojny, skoncentrowany na swoich wewnętrznych przeżyciach i emocjach. Na zajęciach woli siedzieć z boku, obserwując koleżanki i kolegów, niż uczestniczyć w ich zabawach czy pracy grupowej. Jest bardzo zdyscyplinowany. Na ogół jest mało aktywny na zajęciach. Kiedy udziela odpowiedzi, długo się zastanawia. Jest świadomy swoich mocnych i słabych stron. Stara się stale doskonalić. Lubi się wyróżniać. (Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich)

Zawody, które wymagają wysokiej inteligencji intrapersonalnej: pisarze, psychoterapeuci, filozofowie, teologowie, adwokaci

Rozwijanie inteligencji intrapersonalnej:

- obserwacja swoich emocji, uczuć, myśli
- bycie z samym sobą
- czytanie biografii
- czytanie literatury psychologicznej
- pisanie, prowadzenie dziennika
- tworzenie swojego opisu
- snucie marzeń
- medytacje
- udział w warsztatach psychologicznych
- psychoterapia

Bibliografia:

1. Buehl, D. (2004). Strategie aktywnego nauczania, czyli jak efektywnie nauczać i skutecznie uczyć się. Kraków: Wydawnictwo Edukacyjne.
2. Buzan, T. (1999). Mapy twoich myśli. Łódź: Wydawnictwo Ravi.
3. Dawid, D. (2004) Rozwijanie kreatywności uczniów dyslektycznych na lekcjach języka polskiego w klasach IV-VI szkoły podstawowej. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
4. Day, J. (1997). Twórcza wizualizacja dla dzieci. Poznań: Zysk i S-ka
5. Faliszewska, J. Teoria inteligencji wielorakich w Przegląd Oświatowy 2007 nr 7
6. Fisher, R. (1999). Uczymy, jak się uczyć Warszawa: WSiP
7. Gardner, H. (2002). Inteligencje wielorakie. Teoria w praktyce. Poznań: Media Rodzina.
8. Kurs wstępny z pedagogiki zabawy (2001). Lublin: PSPiA KLANZA.
9. Mc Minn J. (2006). Pomóż dziecku z zaburzeniami mowy i komunikacji językowej, Warszawa: K.E. LIBER
10. Nęcka, E. (2005) .Trening twórczości. Gdańsk: GWP
11. Stasica, J. (2004). 160 pomysłów na nauczanie zintegrowane w klasach I-II. Kraków: Oficyna Wydawnicza Impuls.
12. Taraszkiewicz, M, Rose C, (2006). Atlas efektywnego uczenia się. Warszawa: Transfer learning.